

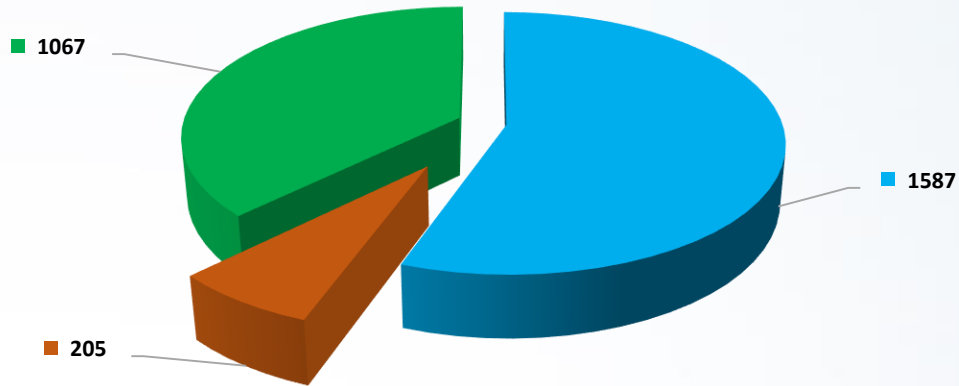
Узагальнення дисциплінарної практики
Вищої ради правосуддя
(щодо постановлення ухвал про залишення
без розгляду дисциплінарних скарг та про
відмову у відкритті дисциплінарних справ
стосовно суддів за 2024 рік)

Юлія Бокова

Член Вищої ради правосуддя,
член робочої групи

Статистика щодо постановлення ухвал про залишення без розгляду дисциплінарних скарг членами ВРП/дисциплінарними інспекторами ВРП

■ п. 1 ч. 1 ст. 44 ЗУ "Про Вищу раду правосуддя"

■ п. 4 ч. 1 ст. 44 ЗУ "Про Вищу раду правосуддя"

■ п. 5 ч. 1 ст. 44 ЗУ "Про Вищу раду правосуддя"

Загальна кількість дисциплінарних скарг, залишених без розгляду членами ВРП/дисциплінарними інспекторами ВРП – **2645**, про що постановлено **2265** ухвал (членами ДП ВРП – **2211** ухвал, дисциплінарними інспекторами – **54** ухвали).

Дисциплінарні скарги залишались без розгляду та повертались скаргникам з таких підстав:

- дисциплінарна скарга подана з порушенням порядку, визначеного Законом України «Про судоустрій і статус суддів», (пункт 1 частини першої статті 44 Закону України «Про Вищу раду правосуддя») – **1587** скарг;

- дисциплінарна скарга містить виражені у непристойній формі висловлювання або висловлювання, що принижують честь і гідність будь-якої особи (пункт 4 частини першої статті 44 Закону України «Про Вищу раду правосуддя») - **205** скарг;

- у дисциплінарній скарзі порушується питання про притягнення до дисциплінарної відповідальності судді, звільненого з посади або повноваження якого припинені (пункт 5 частини першої статті 44 Закону України «Про Вищу раду правосуддя») - **1067** скарг.

РОЗДІЛ 1. Залишення дисциплінарної скарги без розгляду

1. Залишення без розгляду дисциплінарних скарг доповідачем (членом Дисциплінарної палати / дисциплінарним інспектором)

Пункт 1 частини першої статті 44 Закону України
«Про Вищу раду правосуддя»

**1. Порушення порядку
реалізації права на звернення
з дисциплінарною скаргою,
наприклад:**

- ➔ дисциплінарну скаргу подано юридичною особою не через адвоката;
- ➔ до дисциплінарної скарги не додано документів, що підтверджують повноваження адвоката на звернення до Вищої ради правосуддя зі скаргою;
- ➔ скаргу подано не безпосередньо до Вищої ради правосуддя (скеровано народним депутатом України, органом державної влади)

Встановлені випадки, коли дисциплінарні скарги, подані не безпосередньо до ВРП, а скеровані іншим державним органом, були визнані прийнятними для розгляду та за результатами попередньої перевірки яких не було констатовано порушення порядку, визначеного Законом України «Про судоустрій і статус суддів» (ДП ВРП постановлені ухвали про залишення відповідних дисциплінарних скарг без розгляду з інших підстав, передбачених частиною першою статті 44 Закону України «Про Вищу раду правосуддя», або про відмову у відкритті дисциплінарних справ).

Пункт 1 частини першої статті 44 Закону України «Про Вищу раду правосуддя»

2. Відсутність у дисциплінарній скарзі прізвища, імені, по батькові та посади судді (суддів), щодо якого (яких) подано скаргу, наприклад:

- ➔ у дисциплінарній скарзі не зазначено прізвища, імені та по батькові судді, щодо якого подано скаргу / зазначено лише ініціали судді / не конкретизовано прізвища судді;
- ➔ у дисциплінарній скарзі не зазначено посади судді, стосовно якого висловлено прохання про притягнення до дисциплінарної відповідальності

3. Дисциплінарна скарга не містить підпису скаржника із зазначенням дати її підписання, наприклад:

- ➔ дисциплінарна скарга, що подана електронною поштою, не містить електронного цифрового підпису, за допомогою якого можна ідентифікувати її автора;
- ➔ дисциплінарна скарга не містить підпису скаржника;
- ➔ дисциплінарна скарга не містить дати її підписання

4. Недотримання вимог законодавства про державну мову в Україні

Пункт 4 частини першої статті 44 Закону України «Про Вищу раду правосуддя»

Дисциплінарна скарга залишається без розгляду та повертається скаржнику, якщо дисциплінарна скарга містить виражені у непристойній формі висловлювання або висловлювання, що принижують честь і гідність будь-якої особи.

Члени Дисциплінарних палат / дисциплінарні інспектори, зокрема, зазначали, що відповідно до частини першої статті 62 Конституції України особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду.

Пункт 5 частини першої статті 44 Закону України «Про Вищу раду правосуддя»

стосовно судді, звільненого з посади у зв'язку з поданням заяви про відставку

стосовно судді, звільненого з посади на підставі пункту 3 частини шостої статті 126 Конституції України (вчинення суддею істотного дисциплінарного проступку)

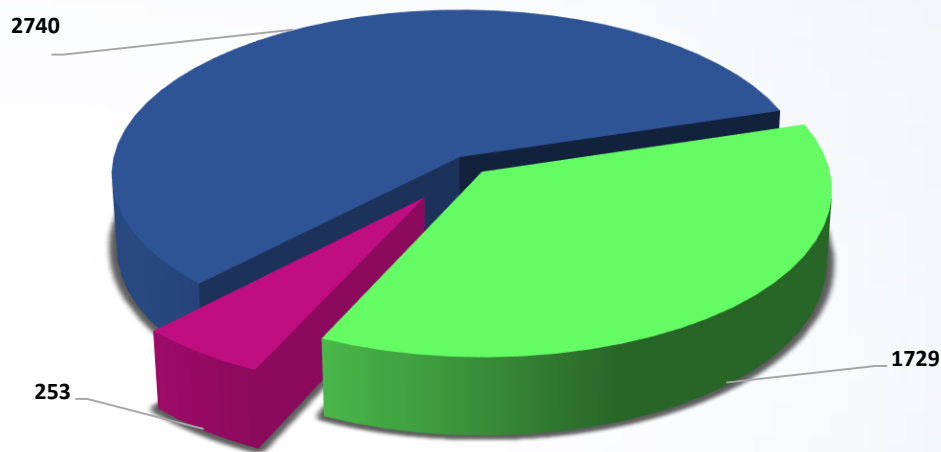

стосовно судді, повноваження якого припинено у зв'язку із досягненням 65 років

стосовно судді, повноваження якого припинені у зв'язку зі смертю

Статистика щодо постановлення ухвал про залишення без розгляду дисциплінарних скарг Дисциплінарними палатами ВРП

■ п. 2 ч. 1 ст. 44 ЗУ "Про Вищу раду правосуддя"

■ п. 3 ч. 1 ст. 44 ЗУ "Про Вищу раду правосуддя"

■ п. 6 ч. 1 ст. 44 ЗУ "Про Вищу раду правосуддя"

Загальна кількість дисциплінарних скарг, залишених без розгляду Дисциплінарними палатами ВРП, становить **3136**, постановлено **575** ухвал.

Дисциплінарні скарги залишались без розгляду та повертались скаржникам з таких підстав:

- дисциплінарна скарга не містить відомостей про ознаки дисциплінарного проступку судді (пункт 2 частини першої статті 44 Закону України «Про Вищу раду правосуддя») – **2740** скарг;

- дисциплінарна скарга не містить посилання на фактичні дані (свідчення, докази) щодо дисциплінарного проступку судді (пункт 3 частини першої статті 44 Закону України «Про Вищу раду правосуддя») – **1729** скарг;

- дисциплінарна скарга ґрунтується лише на доводах, що можуть бути перевірені виключно судом вищої інстанції в порядку, передбаченому процесуальним законом (пункт 6 частини першої статті 44 Закону України «Про Вищу раду правосуддя») – **253** скарги.

2. Залишення без розгляду дисциплінарних скарг Дисциплінарними палатами Вищої ради правосуддя

Пункт 2 частини першої статті 44 Закону України «Про Вищу раду правосуддя»

скаргником не наведено конкретних відомостей про наявність у поведінці судді ознак дисциплінарних проступків

у скарзі конкретно не визначено, у чому полягає неналежна поведінка судді (не визначені підстави дисциплінарної відповідальності)

у скарзі зазначаються лише загальні фрази щодо неправомірних, на думку скаргника, дій судді

спростовані твердження скаргника про допущене суддею порушення

суть скарги зводиться до незгоди із діями (бездіяльністю) голови суду, вчиненими у зв'язку із виконанням адміністративних повноважень голови суду

Пункт 3 частини першої статті 44 Закону України «Про Вищу раду правосуддя»

у дисциплінарній скарзі не наведено посилань на фактичні дані, які свідчили б саме про протиправність поведінки судді

встановлені під час попередньої перевірки обставини свідчать про відповідність дій судді вимогам закону

додані до скарги матеріали не підтверджують наведених відомостей про поведінку судді

дисциплінарна скарга містить загальні фрази щодо порушення суддею норм закону без посилань на конкретні докази

наведені у дисциплінарній скарзі обставини не відповідають фактам об'єктивної дійсності

В разі відсутності у дисциплінарній скарзі як відомостей про ознаки дисциплінарного проступку судді, так і посилань на фактичні дані (свідчення, докази) щодо дисциплінарного проступку судді, слід застосовувати як пункт 2, так і пункт 3 частини першої статті 44 Закону України «Про Вищу раду правосуддя».

Пункт 6 частини першої статті 44 Закону України «Про Вищу раду правосуддя»

виходячи зі змісту дисциплінарної скарги (доводи скарги стосуються законності дій судді, правильність застосування норм права, оцінки доказів, законності судового рішення)

з урахуванням обставин реалізації скаржником права на оскарження судового рішення до суду вищої інстанції (у дисциплінарній скарзі повідомлено про намір позивача оскаржити в апеляційному порядку рішення суду та встановлено, що апеляційна скарга надійшла до апеляційного суду)

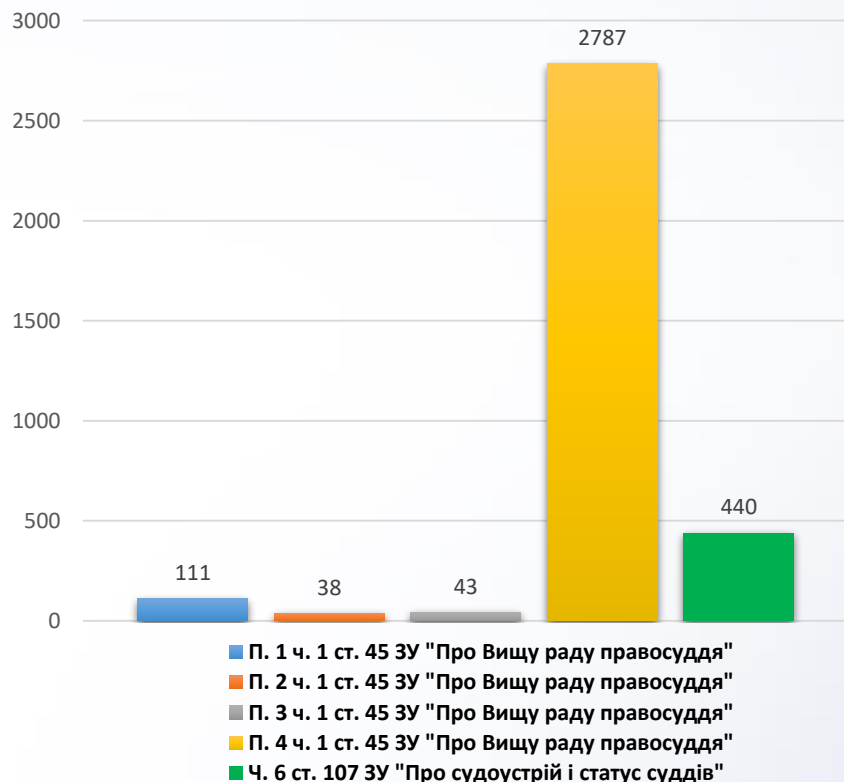
виходячи з інших міркувань (під час попередньої перевірки в діях судді не встановлено ознак дисциплінарного проступку; зміст скарги вказує на незгоду скаржника з судовим рішенням; спростовані доводи скаржника, наведені на підтвердження дисциплінарного проступку судді)

Застосування цієї підстави не повинно обумовлюватися фактом оскарження судового рішення; необхідно встановити, що оцінка доводів дисциплінарної скарги перебуває виключно у площині апеляційного або касаційного перегляду судових рішень і не належить до повноважень Вищої ради правосуддя у сфері дисциплінарної відповідальності суддів.

Статистика щодо ухвалених рішень про відмову у відкритті дисциплінарних справ

Підстави відмови у відкритті дисциплінарної справи Дисциплінарними палатами ВРП у 2024 році

За результатами розгляду **3343** дисциплінарних скарг Дисциплінарні палати ВРП постановили **576** ухвал про відмову у відкритті дисциплінарної справи щодо судді з таких підстав:

- факти неналежної поведінки судді, що повідомляються у дисциплінарній скарзі, вже були предметом перевірки та розгляду і щодо них відмовлено у відкритті дисциплінарної справи або ухвалено рішення у дисциплінарній справі (пункт 1 частини першої статті 45 Закону України «Про Вищу раду правосуддя») – **111** скарг;
- закінчився встановлений законом строк для застосування до судді дисциплінарного стягнення (пункт 2 частини першої статті 45 Закону України «Про Вищу раду правосуддя») – **38** скарг;
- очевидною метою подання скарги є спонукання судді до ухвалення певного судового рішення (пункт 3 частини першої статті 45 Закону України «Про Вищу раду правосуддя») – **43** скарги;
- суть скарги зводиться лише до незгоди із судовим рішенням (пункт 4 частини першої статті 45 Закону України «Про Вищу раду правосуддя») – **2787** скарг;
- дисциплінарна скарга не містить відомостей про наявність ознак дисциплінарного проступку судді (частина шоста статті 107 Закону України «Про судоустрій і статус суддів») – **440** скарг.

Розділ II. Відмова у відкритті дисциплінарної справи стосовно судді

1. Пункт 1 частини першої статті 45 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» (факти неналежної поведінки судді, що повідомляються у дисциплінарній скарзі, вже були предметом перевірки та розгляду і щодо них відмовлено у відкритті дисциплінарної справи або ухвалено рішення у дисциплінарній справі).

Зазначена підстава застосувалася з огляду на: аналогічність змісту дисциплінарної скарги / змісту доводів дисциплінарної скарги / відомостей, що вже були предметом перевірки / мотивів дисциплінарної скарги / наведених у дисциплінарній скарзі обставин; **ідентичність** скарги.

Виявлені приклади застосування цієї підстави без використання слів «аналогічний», «ідентичний», зазначалося:

- ➔ доводи скарг повторюють доводи попередньої поданої скарги;
- ➔ доводи скарги були предметом оцінки під час розгляду попередньо поданої скарги;
- ➔ повідомлені факти неналежної поведінки судді вже були предметом перевірки та розгляду.

Доцільно уникати словосполучень оціночного характеру з використанням слів «аналогічний», «ідентичний».

Для застосування цієї підстави необхідно встановити, що всі повідомлені у скарзі факти вже були предметом перевірки та розгляду. За іншими фактами повинно бути ухвалено інше рішення.

2. Пункт 2 частини першої статті 45 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» (закінчився встановлений законом строк для застосування до судді дисциплінарного стягнення).

В разі порушення у дисциплінарній скарзі питання щодо дисциплінарної відповідальності судді у зв'язку з поведінкою, допущеною до набрання чинності Законом України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів», вказана підстава була застосована:

з урахуванням частини одинадцятої статті 109 чинного Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та відповідної норми закону, чинного на час поведінки судді;

в частині випадків додатково - з урахуванням статті 58 Конституції України, якою встановлений конституційний принцип незворотності дії в часі законів;

з посиланням лише на норму закону, чинного на час поведінки судді;

з посиланням лише на частину одинадцяту статті 109 Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

Щодо поведінки суддів, допущеної у період після набрання чинності Законом України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів», застосована чинна редакція частини одинадцятої статті 109 цього Закону.

Доцільно дотримуватися єдності підходів та посилатися на норму статті 58 Конституції України.

3. Пункт 3 частини першої статті 45 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» (очевидною метою подання скарги є спонукання судді до ухвалення певного судового рішення).

Застосування вказаної підстави обґрунтовувалося, зокрема, такими аргументами:

- передчасністю перевірки до ухвалення рішення у судовій справі;
- проведення перевірки щодо дій судді у справі, розгляд якої не завершено, може бути розцінено як тиск на суддю, як втручання у здійснення правосуддя, як зловживання правом на звернення до органу, уповноваженого здійснювати дисциплінарне провадження.
- Враховувалося положення частини шостої статті 31 Закону України «Про Вищу раду правосуддя», з огляду на яке під час розгляду справи можуть бути перевірені лише доводи скарги щодо дисциплінарного проступку, передбаченого пунктом другим частини першої статті 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

 Основною передумовою застосування підстави було те, що розгляд судової справи не завершений.

 Виявлені і інші приклади – підстава застосована виходячи із сукупності встановлених обставин (зокрема кількості, системності, схожості за змістом поданих скарг під час розгляду судової справи).

4. Пункт 4 частини першої статті 45 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» (суть скарги зводиться лише до незгоди із судовим рішенням).

Зазначена підстава застосовувалася:

- ➔ з огляду на певні характерні ознаки доводів дисциплінарної скарги (зокрема, які полягають у власній (альтернативній) оцінці обставин справи, правильності застосування правових норм; зводяться до заперечення результатів розгляду справи; стосуються законності судового рішення; зводяться до констатації встановлених судом апеляційної інстанції порушень);
- ➔ з урахуванням обставин оскарження відповідного судового рішення до суду вищої інстанції (зокрема, той самий довід наведений в апеляційній скарзі та дисциплінарній скарзі; доводи дисциплінарної скарги викладені у формі скарги до суду вищої інстанції, що були предметом перевірки такого суду).

Інші аргументи:

- незгода з висновками та мотивами суду, тлумаченням та застосуванням норм права не може бути підставою для відкриття дисциплінарної справи;
- тлумачення суддями фактів та положень закону не виходить за межі допустимого суддівського розсуду;
- подання дисциплінарної скарги спрямовано на позапроцесуальну оцінку судового рішення.

5. Відмова у відкритті дисциплінарної справи з посиланням на частину шосту статті 107 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (дисциплінарну справу щодо судді не може бути порушено за скаргою, що не містить відомостей про наявність ознак дисциплінарного проступку судді, а також за анонімними заявами та повідомленнями).

Норма частини шостої статті 107 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» застосовувалась як підстава для відмови у відкритті дисциплінарної справи стосовно суддів, проте в інших випадках розглядалась як така, що встановлює вимогу до змісту дисциплінарної скарги.

Ухвалення рішень про відмову у відкритті дисциплінарної справи з посиланням на частину шосту статті 107 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» не узгоджується з положеннями частини першої статті 45 Закону України «Про Вищу раду правосуддя», якою визначено вичерпний перелік підстав для відмови у відкритті дисциплінарної справи.

ВИЩА
РАДА
ПРАВОСУДДЯ

Дякую за увагу!